

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗАПОДІЯННЯ ТІЛЕСНИХ УШКОДЖЕНЬ

У статті розглядаються форми використання спеціальних знань під час розслідування тілесних ушкоджень, а також сучасні можливості використання судових експертиз. На основі проведеного дослідження автором виокремлені та розглянуті такі види експертиз: судово-медична експертиза підозрюваного; судово-психологічна експертиза; криміналістичні: трасологічна (по слідах застосування предметів, зброї); дактилоскопічна. Залежно від слідчої ситуації, що склалася на час призначення судової експертизи та наявних доказів, зазначено перелік питань для вирішення експертом під час проведення дослідження. З'ясовано, що спеціальні знання під час розслідування кримінальних правопорушень використовуються як в процесуальній, так і в непроцесуальній формі. Розглянуто використання спеціальних знань у процесуальній формі – в рамках проведення судових експертиз та залучення спеціалістів під час проведення окремих слідчих дій. У результаті аналізу можна виділити найбільш типові судові експертизи, які проводяться під час розслідування тілесних ушкоджень: судово-медична експертиза живої особи, судово-біологічна експертиза, дактилоскопічна експертиза, судово-трасологічна експертиза слідів ніг, судово-балістична експертиза, експертиза холодної зброї, судово-психіатрична експертиза. Наголошено, що під час призначення криміналістичної експертизи матеріалів, речовин та виробів слідчий має змогу встановити загальну родову чи групову належність представлених об'єктів. Під час заподіяння тілесних ушкоджень часто виникає взаємне перенесення мікрочастин та волокон з однієї контактуючої поверхні на іншу під час бійки, пошкодження одягу, вчинення опору потерпілим тощо, і в результаті є можливість встановити факт наявності особи на місці злочину, його причетність до знаряддя злочину та потерпілого, знаряддя заподіяння тілесних ушкоджень. Зроблено висновок, що під час розслідування таких кримінальних правопорушень слідчим може призначатися і судово-хімічна експертиза, судово-одорологічна, ґрунтознавча, молекулярно-генетична та інші види експертиз, залежно від слідчої ситуації та наявних речових об'єктів.

Ключові слова: тяжкі тілесні ушкодження, розслідування злочину, криміналістична характеристика, спеціальні знання.

The article examines the forms of using special knowledge during the investigation of bodily injuries, as well as the modern possibilities of using forensic examinations. On the basis of the research carried out by the author, the following types of examinations are identified and considered: forensic examination of the suspect; forensic psychological examination; forensic: trasologic (in the course of the use of objects, weapons); dactyloscopic. Depending on the investigative situation prevailing at the time of appointment of forensic examination and available evidence, a list of issues for the decision of the expert during conducting the investigation is indicated. It was clarified that special knowledge during the investigation of criminal offenses is used both in procedural and non-procedural form. The use of special knowledge in procedural form is considered - within the framework of forensic examinations and involvement of specialists in conducting separate investigative actions. As a result of the analysis one can identify the most typical forensic examinations

© КОЗАЧЕНКО О.І. – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри управління безпекою, правоохоронної та антикорупційної діяльності (Інститут права імені князя Володимира Великого Міжрегіональної академії управління персоналом)

© БОНДАРЕНКО О.Г. – аспірант (Інститут права імені князя Володимира Великого Міжрегіональної академії управління персоналом)

carried out during the investigation of bodily injuries: forensic examination of a living person, forensic biological examination, dactyloscopic examination, forensic examination of foot tracks, forensic ballistic examination, examination of cold weapons, forensic -psychiatric examination. It was emphasized that when appointing a forensic examination of materials, substances and articles, the investigator has the opportunity to establish the general generic or group belonging of the objects presented. When causing bodily injuries, there is often a mutual transfer of microparticles and fibers from one contact surface to another during a fight, damage to clothing, resistance to the victim, etc., and as a result, it is possible to establish the presence of the person at the location of the crime, establishing his involvement in the instrument of the crime and the victim, installation of tools for causing bodily injury. It is concluded that during the investigation of such criminal offenses the investigator may also appoint forensic-chemical examination, forensic-ophthalmological, soil-science, molecular-genetic and other types of expertise, depending on the investigative situation and existing real objects.

Key words: *grave bodily harm; crime investigation, forensic characteristics, special knowledge.*

Вступ. Практично кожен випадок розслідування кримінальних правопорушень відбувається з використанням спеціальних знань, тобто за участю спеціалістів чи судових експертів. Це пов'язано насамперед з тим, що розслідування кримінальних правопорушень професійно здійснюють фахівці в галузі юриспруденції, криміналістики та інших галузей наукового знання, якого вони набули, навчаючись в юридичних навчальних закладах, під час стажування в правоохоронних органах, на курсах перепідготовки, а також у результаті власної практики.

Однак, яким би високоосвіченим та добре підготовленим за своєю спеціальністю не був суб'єкт діяльності з розслідування кримінальних правопорушень, він завжди залишається фахівцем вузького профілю. За межами його професійних знань та навичок лежить багато чого з того потенціалу науки, техніки, ремесел, мистецтва, чим він належним чином не володіє. Тому у всіх необхідних випадках він вправі й повинен вдаватися до допомоги фахівців під час вирішення питань, які належать до їх компетенції [1, с. 71].

Постановка завдання. Метою статті є розгляд форми використання спеціальних знань під час розслідування тілесних ушкоджень, а також сучасні можливості використання судових експертиз.

Виклад основного матеріалу. Необхідність у залученні фахівців неюридичного профілю виникає тоді, коли власні можливості та знання, доступні методи й технічні засоби пізнання суб'єкта такої діяльності, навички застосування таких засобів та методів виявляються недостатніми для ефективного збирання, аналізу, оцінки й використання інформації, встановлення конкретних фактів, виявлення прихованих зв'язків, властивостей, ознак досліджуваних об'єктів, виконання інших завдань.

Кримінальний процесуальний закон неоднозначно вирішує питання про можливість використання спеціальних знань під час проведення різних слідчих (розшукових) та процесуальних дій. В одних випадках використання таких знань є обов'язковим, в інших має факультативний характер (ч. 2 ст. 242 КПК України) [2].

Для участі в процесуальних та непроцесуальних діях залучаються спеціалісти із числа: співробітників судово-експертних підрозділів всіх рівнів та різної відомчої приналежності; компетентних працівників контролюючих органів; представників інших практичних, а також наукових та педагогічних колективів, які володіють глибокими знаннями у своїх галузях діяльності; приватних осіб, що не входять до штату яких-небудь офіційних структур.

Такі спеціалісти надають суб'єктам діяльності з розслідування кримінальних правопорушень допомогу у формі консультацій, порад, рекомендацій, передачі довідкової інформації, участі в підготовці та проведенні слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій, шляхом проведення лабораторних досліджень, обстеження підприємств, ділянок території та інших заходів.

Під час дослідження доказів на стадії судового розгляду суд може скористатися усними консультаціями або письмовими роз'ясненнями спеціаліста, наданими на підставі його спеціальних знань (ч. 1 ст. 360 КПК України).

Під час розслідування кримінальних правопорушень використання спеціальних знань здійснюється шляхом: залучення спеціалістів для участі в процесуальній та іншій діяльності;

проведення судових експертиз; проведення різних перевірок, обстежень; одержання довідок та консультацій у знаючих осіб; витребування та використання документів, які складаються такими особами, у ході їх службової діяльності; допиту спеціалістів як свідків або судових експертів, якщо вони брали участь у проведенні судових експертиз.

Кримінальне процесуальне законодавство України не визначає поняття спеціальних знань та не розкриває його зміст.

У кримінально-процесуальній і криміналістичній літературі науковці, під спеціальними знаннями здебільшого розуміють не загальновідомі в кримінальному процесі знання, набуті особою в результаті професійного навчання або роботи з певної спеціальності, що використовуються для вирішення завдань кримінального судочинства [3; 4; 5; 6; 7].

Спеціальні знання – це не пов'язані з веденням кримінального судочинства знання, які за змістом виходять за рамки загальноосвітніх та спеціальних освітніх програм, які використовуються для досягнення юридичних цілей в ході кримінального процесу.

Питання використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень завжди були актуальними в криміналістиці, однак до теперішнього часу залишаються остаточно не дослідженими. Під час розслідування кримінального провадження отримати необхідну інформацію без використання спеціальних знань практично неможливо. Допомога спеціалістів використовується досить широко як в процесуальній, так і в непроцесуальній формі, зокрема застосовується: консультативна діяльність спеціаліста щодо тактики і порядку проведення слідчої дії (без залучення спеціаліста-консультанта до безпосередньої участі у слідчій дії); консультація слідчого із спеціалістом з питань, що потребують спеціальних знань, наприклад, під час призначення конкретного виду експертизи; довідкова діяльність спеціаліста; документальні ревізії, що проводяться за участю спеціаліста; надання технічної допомоги слідчому під час досудового розслідування; надання під час проведення попереднього дослідження об'єктів в процесі провадження оперативно-розшукових заходів тощо [8, с. 330].

У більшості випадків слідчі під час розслідування кримінального правопорушення використовують спеціальні знання у процесуальній формі – в рамках проведення судових експертиз та залучення спеціалістів під час проведення окремих слідчих дій. Крім того, часто використовується консультація у спеціалістів, яка може бути як складовою частиною зазначених вище двох форм, так і самостійною дією [9, с. 46].

Проведення судових експертиз має вагоме, а іноді й вирішальне значення під час розслідування будь-якого кримінального правопорушення. Важко переоцінити значення спеціальних знань і для встановлення обставин злочину, пов'язаних із спричиненням тілесних ушкоджень, швидке та об'єктивне розслідування яких неможливе без призначення і проведення судових експертиз.

Закон України «Про судову експертизу» визначає поняття судової експертизи таким чином (ст. 1) [10]. Судова експертиза – це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, що містять інформацію, про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування чи суду [6, с. 364; 7, с. 342; 8, с. 201].

Проведення судової експертизи регламентовано Законом України «Про судову експертизу», Кримінальним процесуальним кодексом, Цивільним процесуальним кодексом України, Кодексом адміністративного судочинства, а також відомчими нормативними актами. Згідно з чинним законодавством експертиза проводиться експертом за зверненням сторони кримінального провадження або за дорученням слідчого судді чи суду, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання. Не допускається проведення експертизи для з'ясування питань права (ч. 1 ст. 242 КПК) [2].

Істотний внесок у дослідження теоретичних питань, пов'язаних із проблемами тактики призначення судових експертиз, внесений працями таких вчених, як В.П. Бахін, Р.С. Белкін, П.Д. Біленчук, В.Г. Гончаренко, Л.Я. Драпкін, А.В. Іщенко, В.О. Коновалова, В.С. Кузьмичов, В.К. Лисиченко, В.Г. Лукашевич, М.В. Салтевський, М.О. Селіванов, В.Ю. Шепітько, М.П. Яблоков тощо.

Як показує проведене опитування практичних працівників, під час призначення судових експертиз вказаної категорії кримінальних проваджень наявні певні тактичні особливості, серед них 38% опитуваних вказали на врахування слідчої ситуації, що виникла під час розслідування, врахування результатів слідчого експерименту (ст. 240 КПК України), в певних ситуаціях радитися з судовим експертом. Частіше всього у кримінальних провадженнях про умисне заподіяння тілесних ушкоджень особі призначають наступні види експертиз: судово-медична експертиза

потерпілого (100%), судово-медична експертиза підозрюваного (26%), судово-психологічна експертиза (16%), криміналістичні: трасологічна (за слідами ніг людини та взуття) (10%), дактилоскопічна (10%). Крім того, призначається криміналістична експертиза холодної зброї (17%) та вогнепальної зброї (11%), комплексна медико-криміналістична (5%) та в 4% призначалися інші види судових експертиз – імунологічна, цитологічна, генетична, одорологічна. Серед причин непризначення вище перерахованих судових експертиз практичні працівники слідчих підрозділів Національної поліції України називають: відсутність гострої необхідності, виходячи з матеріалів кримінального провадження – 50%, відсутність необхідних речових доказів – 39%, відсутність необхідних спеціалістів – 7%, інші причини – 4% [11, с. 391–392].

Особливе місце серед судових експертиз під час розслідування тілесних ушкоджень займає судово-медична експертиза живих осіб, яка проводиться у 100% кримінальних проваджень по заподіяння тілесних ушкоджень.

Під терміном «судово-медична експертиза живих осіб» (потерпілих, підозрюваних) розуміють конкретне науково-практичне дослідження, яке проводять згідно з чинним законодавством для вирішення конкретних завдань медичного характеру, що виникають у процесі розслідування конкретного злочину [12, с. 187].

Призначення та проведення судово-медичних експертиз у цій категорії кримінальних проваджень є обов'язковим з метою встановлення характеру та ступеня тяжкості тілесних ушкоджень у потерпілого, а також і підозрюваного, за наявності у нього ушкоджень, що виникли внаслідок дій потерпілого, її проведення доручається експертам бюро судово-медичних експертиз Міністерства охорони здоров'я України. У розпорядження судово-медичних експертів представляють потерпілих, їхні історії хвороби й амбулаторні карти.

Експертні висновки базуються на об'єктивних даних, отриманих в результаті вивчення обставин провадження, медичних документів, опитування та огляду потерпілого, проведення власне спеціальних досліджень. У виняткових випадках, коли судово-медичний експерт не має змоги провести огляд потерпілого, але у нього є всі необхідні для проведення судово-медичної експертизи медичні документи про стан і характер заподіяння тілесних ушкоджень, проведення експертизи допустиме без присутності потерпілого. Також експерт має право надати органу, який призначив експертизу, клопотання про надання йому необхідних для проведення експертизи документів.

Як показує вивчення кримінальних проваджень, в результаті розслідування заподіяння тілесних ушкоджень під час призначення експертизи виникають такі слідчі ситуації:

1) факт заподіяння тілесних ушкоджень встановлений та доведений зібраними доказами, судово-медична експертиза призначається для встановлення: наявності тілесних ушкоджень, давності виникнення тілесних ушкоджень, локалізації та механізму утворення тілесних ушкоджень, ступінь тяжкості тілесних ушкоджень у потерпілого;

2) слідчий має у своєму розпорядженні відомості, які дають можливість вважати, що потерпілий отримав тілесні ушкодження в результаті неумисних дій винної особи чи в результаті нещасного випадку. В таких випадках слідчому слід звернути увагу на детальне вирішення питання про механізм утворення тілесних ушкоджень та поставити такі питання перед судово-медичним експертом: направлення руху раневого каналу; в якому положенні знаходився потерпілий на час нанесення йому тілесних ушкоджень; взаємне розташування підозрюваного і потерпілого під час заподіяння тілесних ушкоджень; чи можливе отримання тілесних ушкоджень за обставин, вказаних потерпілим (підозрюваним);

3) відомості, отримані слідчим під час розслідування кримінального провадження, дають підстави вважати, що потерпілий самостійно заподіяв собі тілесні ушкодження. У таких випадках перед судово-медичним експертом, крім типових питань, слід ставити на вирішення спеціальні питання: про можливість утворення таких тілесних ушкоджень в процесі падіння з висоти власного зросту та подальшим контактуванням з певною поверхнею; про можливість заподіяти потерпілим самим собі наявні тілесні ушкодження;

4) у слідчого є підстави вважати, що наявні тілесні ушкодження утворилися не в результаті безпосередніх дій підозрюваного, а до чи після насильницьких дій з боку підозрюваного. Така ситуація є дуже складною для розслідування, слідчому необхідно з'ясувати причинний зв'язок між діями потерпілого та отриманими тілесними ушкодженнями. Тому слідчий повинен отримати інформацію у судово-медичного експерта про: точний час та послідовність виникнення тілесних ушкоджень у потерпілого; можливість потерпілим вчинити певні дії та пересуватися з отриманими тілесними ушкодженнями; можливість отримання таких тілесних ушкоджень, як вказує потерпілий; чи можливе заподіяння тілесних ушкоджень знаряддям, яке вказує потерпілий;

5) залежно від способу заподіяння тілесних ушкоджень, слідчому слід поставити такі питання: яким предметом чи зброєю (вогнепальною, холодною: колючою, ріжучою, металюною, тупим предметом) потерпілому було заподіяне тілесне ушкодження; чи нанесене тілесне ушкодження представленим на дослідження предметом тощо [9, с. 49].

Для швидкого розслідування кримінального провадження слідчому слід вивчити наявну слідчу ситуацію та скласти перелік питань, які потребують вирішення. Якщо ситуація складна, то слід проконсультуватися з судово-медичним експертом, оскільки неправильно оцінена ситуація чи неповний перелік питань, наданий експертові, призводить до невирішення окремих деталей самої події. У результаті виникає необхідність у призначенні додаткової судово-медичної експертизи, що значно збільшує час проведення розслідування кримінального провадження (ст. 294 КПК України) [2].

Під час вирішення спірних питань про ступінь тяжкості тілесних ушкоджень, механізм та спосіб заподіяння тілесних ушкоджень слідчому слід призначати комісійну судово-медичну експертизу. В таких випадках судово-медичним експертам надаються матеріали кримінального провадження, що стосуються вирішуваних питань.

У випадках заподіяння тілесних ушкоджень на місці події чи на знаряддях злочину, на тілі злочинця чи на його одязі, оточуючих предметах можна виявити різноманітні сліди біологічного походження, такі як кров, слина, волосся, частини епітеліальної чи інших тканин тіла та інші біологічні виділення людини, тому виникає необхідність у призначенні судово-біологічної експертизи. Отримані висновки судово-біологічної експертизи можуть бути досить вагомими під час розкриття злочину та доказування вини підозрюваного, оскільки виявлення біологічних слідів підозрюваного на місці злочину чи на потерпілому переконливо свідчить про причетність даної особи до події, що розслідується.

Під час розслідування заподіяння тілесних ушкоджень, у випадках великої кількості слідів крові слідчому слід призначати комплексні судово-криміналістичні експертизи, такі як судово-біологічна та криміналістична експертизи, комплексна медико-криміналістична експертиза дослідження слідів крові. Такі експертизи виконують спільно судові медики та експерти-криміналісти під час дослідження знаряддя злочину, слідів на них, характеру ушкоджень на тілі потерпілого та обставин їх виникнення [13, с. 101].

Важливе значення під час розслідування злочинів даної категорії кримінальних проваджень мають криміналістичні експертизи, зокрема, дактилоскопічна, трасологічна, балістична, експертиза холодної зброї та інші.

Призначення та проведення дактилоскопічної експертизи під час розслідування тілесних ушкоджень не мають значних особливостей. Необхідність у проведенні даної експертизи постає у разі виявлення на місці події слідів рук та вирішення ідентифікаційних завдань, які виникають при з'ясуванні факту знаходження певної особи на місці події, механізму заподіяння тілесних ушкоджень, перевірки показань потерпілого, підозрюваного щодо обставин заподіяння тілесних ушкоджень. Для дактилоскопічного дослідження експертам направляються сліди рук, виявлені на місці події, знаряддя злочину та інші предмети, на яких можуть знаходитися сліди рук, дактилоскопічні карти для порівняльного дослідження.

Під час трасологічних досліджень слідів взуття людини експерти вирішують питання про розмір, вид, рід та призначення взуття, що залишило слід, про механізм утворення слідів взуття, встановлюють окремі фізичні недоліки особи, яка залишила слід, особливості ходи, її зріст та вагу. За наявності зразків для порівняльного дослідження експерти можуть вирішити ідентифікаційне питання про особу, яка залишила сліди.

Під час дослідження способу та знаряддя заподіяння тілесних ушкоджень можуть призначатися як трасологічні дослідження, які вирішують питання про механізм утворення слідів та групову належність знаряддя злочину, так і балістична експертиза та експертиза холодної зброї. Сучасні можливості даних експертиз дозволяють вирішувати принципово нові завдання, але порядок призначення та перелік типових питань не мають значних особливостей. Враховуючи слідчу ситуацію, механізм заподіяння тілесних ушкоджень, наявні докази та показання потерпілого, свідків, підозрюваного (обвинуваченого), слідчому під час призначення таких експертиз слід з'ясувати питання про самостійне заподіяння потерпілим собі поранення з даної вогнепальної зброї (холодної зброї); встановити взаємне розташування потерпілого та зброї в момент пострілу (заподіяння ушкодження); з'ясувати дистанцію пострілу та наявні сліди на одязі в результаті пострілу з близької відстані; чи можливе отримання поранення в результаті рикошету кулі тощо.

На практиці трапляються випадки, коли постає необхідність у призначенні судово-психіатричної та судово-психологічної експертизи. Судово-психіатрична експертиза призначається у разі,

коли виникають сумніви щодо психічного здоров'я підозрюваного, викликані його неадекватною поведінкою, раптовою агресією, значною кількістю нанесених тілесних пошкоджень потерпілому, наявності відомостей про відхилення в поведінці, отриманих від знайомих чи в результаті власного спілкування зі слідчим. Також дана експертиза призначається відносно потерпілого у разі, коли завдані особі тілесні ушкодження спричинили душевну хворобу [14, с. 254; 15, с. 120].

За необхідності вивчення стану обвинуваченого, що впливає на його свідомість та дії, і момент вчинення злочину, з'ясування різноманітних властивостей психічного стану чи інших індивідуально-психологічних характеристик потерпілого, підозрюваного чи свідка під час досудового розслідування може бути призначена слідчим судово-психологічна експертиза. На вирішення судово-психологічної експертизи ставиться завдання про з'ясування у підозрюваної особи стану афекту на період вчинення злочину.

Слід також окремо зупинитися на судових експертизах, які рідше призначаються слідчими під час розслідуванні злочинів. Так, під час призначення криміналістичної експертизи матеріалів, речовин та виробів слідчий має змогу встановити загальну родову чи групову належність представлених об'єктів. Враховуючи, що в процесі заподіяння тілесних ушкоджень часто виникає взаємне перенесення мікрочастинок та волокон з однієї контактуючої поверхні на іншу під час бійки, пошкодження одягу, вчинення опору потерпілим тощо, і в результаті даного дослідження маємо можливість встановити факт наявності особи на місці злочину, встановлення його причетності до знаряддя злочину та потерпілого, встановлення знаряддя заподіяння тілесних ушкоджень. Аналогічні відомості можуть бути встановлені за допомогою судово-грунтознавчої експертизи за наявності на одязі чи на інших предметах слідів ґрунту.

Вдосконалення та розвиток можливостей судових експертиз надає можливості ідентифікації особи за її біологічними слідами. Одорологічна експертиза досліджує сліди запаху людини, значення яких аналогічне значимості досліджень слідів рук у розкритті злочинів. Перевага запахових слідів полягає в тому, що особі важко проконтролювати або знищити сліди із своїм запахом, оскільки він не сприймається людиною органолептично. Проведення одорологічної експертизи дозволяє встановити наявність або відсутність запахових слідів на предметі, що надає можливість з'ясувати обстановку на місці події, перевірити версії у відношенні конкретних осіб і їхніх дій, обставин події та її окремих епізодів, виявити предмети, на яких можуть бути запахові сліди особи, встановлювати індивідуальний запах особи, на предметах, викинутих нею в момент затримання, виявляти місця перебування учасників події, встановлювати їх число і ролі, перевіряти підозрюваних на причетність до вчинення злочину [16, с. 121].

Висновки. Таким чином, залежно від слідчої ситуації, висунутих версій та наявних речових доказів можуть бути призначені й інші види експертиз, але порядок їх призначення і характер вирішуваних питань не відрізняється особливою специфікою.

Спеціальні знання під час розслідування кримінальних правопорушень використовуються як в процесуальній, так і непроцесуальній формі. Нами розглянуто використання спеціальних знань у процесуальній формі – в рамках проведення судових експертиз та залучення спеціалістів під час проведення окремих слідчих дій. У результаті аналізу можна виділити найбільш типові судові експертизи, які проводяться під час розслідування тілесних ушкоджень: судово-медична експертиза живої особи, судово-біологічна експертиза, дактилоскопічна експертиза, судово-траєктологічна експертиза слідів ніг, судово-балістична експертиза, експертиза холодної зброї, судово-психіатрична експертиза. Під час розслідування таких кримінальних правопорушень слідчим може призначатися і судово-хімічна експертиза, судово-одорологічна, ґрунтознавча, молекулярно-генетична та інші види експертиз, залежно від слідчої ситуації та наявних речових об'єктів.

Список використаних джерел:

1. Кураткіна Н. Використання спеціальних знань у кримінальному провадженні України. Вісник Академії адвокатури України. 2016. Т. 13. № 1. С. 71–73.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон від 13 квіт. 2012 р.: Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Клименко Н.І. Судова експертологія : курс лекцій : навч посібн. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. Київ : Вид. Дім «Ін Юре», 2007. 526 с.
4. Криміналістика : учеб. для вузов / Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г., Россинская Е.Р. Москва : Норма, 2009. 992 с.
5. Криміналістика : підручник / В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін. Київ : Ін Юре, 2016. 636 с.

6. Криміналістика: підручник / К.О. Чаплинський, О.В. Лускатов, І.В. Пиріг, В.М. Плетенець, Ю.А. Чаплинська. 2-е вид, перероб. і доп. Дніпро : Ліра ЛТД, 2017. 480 с.
7. Криміналістика : підручник / Р.І. Благута, О.М. Дуфенюк та ін. Львів : ЛьВДУВС. 2016. 946 с.
8. Маркус В.О. Криміналістика : навч. посіб. Київ : Кондор, 2007. 558 с.
9. Логінова В.В. Методика розслідування заподіяння тілесних ушкоджень: метод. реком. Херсон : ХЮІ ХНУВС, 2011. 62 с.
10. Про судову експертизу: Закон від 25 лютого 1994 р. № 4038-ХІІ. Верховна Рада України. URL: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/tu/4038-12/ed20170803.
11. Логінова В.В. Проблемні питання використання спеціальних знань при розслідуванні тілесних ушкоджень. Криміналістика у протидії злочинності : тези доп. наук.-практ. конф. (Київ, 16 жовт. 2009 р.). Київ : «Хай-Тек Прес» 2009. С. 390–393.
12. Експертизи у судовій практиці : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. В.Г. Гончаренка. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Юринком Інтер, 2010. 400 с.
13. Криміналістична тактика і методика розслідування окремих видів злочинів: навч. посіб. / В.П. Бахін, В.К. Весельський, В.С. Кузьмічов та ін. / за заг. ред. проф. О.М. Джужі. Київ, 2010. 516 с.
14. Черноус Ю.М. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів : монографія. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. 492 с.
15. Семенов В.В. Спеціальні знання в розслідуванні злочинів (зміст, організація використання) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2006. 205 с.
16. Алексєєв О.О., Весельський В.К., Пяковський В.В. Розслідування окремих видів злочинів : навч. посіб. 2-ге вид., переробл. та доповн. Київ : Центр учб. літ., 2014. 320 с.

УДК 343.58

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.1-1.38>

СИНОВЕРСЬКА Т.І.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗСЛІДУВАННЯ ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ З ТВАРИНАМИ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ЗАПРОВАДЖЕННЯ У ВІТЧИЗНЯНУ ПРАКТИКУ

У статті досліджено міжнародний досвід розслідування жорстокого поводження з тваринами. Розглянуто механізм реєстрації та мікрочіпування домашніх тварин у Сполучених Штатах Америки. Подано пропозиції щодо запровадження такої процедури в Україні. Проаналізовано взаємодію правоохоронних органів із зоозахисними організаціями під час проведення розслідування. Виокремлено повноваження, якими наділені громадські організації захисту тварин в Сполучених Штатах Америки, Великобританії та Австралії під час розслідування випадків жорстокого поводження з тваринами. Аргументовано необхідність створення єдиної системи взаємодії органів Національної поліції України із громадськими об'єднаннями в сфері захисту тварин від жорстокого поводження. Сформовано напрями запровадження міжнародного досвіду розслідування жорстокого поводження з тваринами до вітчизняної практики. Наголошено, що організація єдиної системи взаємодії поліції із такими громадськими об'єднаннями значною мірою сприятиме розслідуванню випадків жорстокого поводження з тваринами та запобіганню і попередженню їх в майбутньому. З'ясовано, що такий реєстр повинен містити дані про породу та вік тварини, загальні відомості про стан здоров'я тварини на момент реєстрації та короткі анкетні дані та місце проживання власника. Вказані відомості надалі можуть бути витребувані правоохоронними органами під час розслідування жорстокого поводження з тваринами. Зроблено висновок, що для вдосконалення

© СИНОВЕРСЬКА Т.І. – ад'юнкт кафедри криміналістики та судової медицини (Національна академія внутрішніх справ)